

نامه‌نگاری بیشتر مورد توجهشان بوده است. در پایان، کتابنامه‌ای مشتمل بر کتاب‌های فارسی، اردو، انگلیسی و مقالات موجود است. پس از کتابنامه، تصاویری آورده شده است که همگی سیاه و سفید بوده و شامل تصویر چند مسجد و قطب منار و نیز کتیبه فارسی مسجد جامع دهلی می‌باشد. همچنین تصاویر نمونه‌هایی از خطوط خوشنویسان هندی، و چندین چلیپا در این بخش گنجانده شده است. **زهرامعمر**

نهج‌الادب، نجم‌الغنی خان رامپوری، تحقیق و تصحیح زهره مشاوری، تهران: انتشارات سخن و مرکز نسخه‌پژوهی و تصحیح متن دانشگاه اصفهان، ۲ جلد، ۱۳۹۶ش، ۱۲۲۲ صفحه.

نهج‌الادب کتابی است در دستور زبان فارسی که در ۱۹۱۹م به قلم نجم‌الغنی خان رامپوری در هند نوشته شده است. این کتاب به سبب جامعیت و نگاه موشکافانه مؤلف، مرجعی مهم در مطالعات دستوری به شمار می‌رود و در ایران از منابع دست‌نویسان بوده است.

نهج‌الادب به تحقیق و تصحیح دکتر زهره مشاوری در اردیبهشت ماه ۱۳۹۶ به همت انتشارات سخن و با همکاری مرکز نسخه‌پژوهی و تصحیح متن دانشگاه اصفهان در دو مجلد (۱۲۲۲ صفحه) منتشر شده است.

مصحح در مقدمه بر پایه برخی منابع اردو شرح احوال و آثار نجم‌الغنی را ذکر کرده و سپس به ویژگی‌های کتاب و روش خود در تصحیح

مساجد و مقابر و کاتبان آنها پرداخته است و در پایان این فصل معرفی مختصری از چند رساله و تذکره مهم خوشنویسی آورده است.

عنوان فصل دوم این کتاب «احوال کاتبان هندو در منابع هند و ایرانی» است. حمیدرضا قلیچ‌خانی در این فصل به بررسی اجمالی دو گروه از تذکره‌ها و منابع تاریخی پرداخته است: گروه اول منابع انگشت‌شماری همچون تذکره خوشنویسان هفت‌قلمی است که شرح حال مختصری از کاتبان هندو در آن وجود دارد؛ گروه دوم منابع بسیاری همچون آیین‌اکبری ابوالفضل‌علامی، مرآة‌العلوم بختاور خان، مآثر رحیمی عبدالباقی نهاوندی، تحفة‌الکرام امیر علیشیر قانع شکر‌اللهی که کاتبان هندو را نادیده انگاشته‌اند. در ادامه این فصل، اسامی و شرح حال کاتبان هندویی که ذکر آنها در منابع فارسی همچون تذکره خوشنویسان و شاهجهان‌نامه و منابع اردو همچون صحیفه خوشنویسان و منشی نولکشور اوران کی خطاط و خوشنویس موجود است، آمده است.

فصل سوم این کتاب با عنوان «فهرست کاتبان هندو»، بدنه اصلی و مفصل‌ترین بخش این اثر است. در این فصل اسامی کاتبان هندو، نسخه‌های خطی کتابت شده به قلم آنها، تاریخ کتابت و محل نگهداری نسخ ذکر شده است. بنابر گفته مؤلف، این اسامی بر اساس فهرست حدود بیست کتابخانه هندوستان استخراج و به ترتیب الفبا مرتب شده است. مؤلف به این نتیجه رسیده که کاتبان هندو به خطوط ایرانی همچون تعلیق، نستعلیق و شکسته نستعلیق علاقه‌مند بوده و موضوعاتی چون شعر، تاریخ، انشا و

پرداخته است. مجلد اول کتاب شامل مقدمه مؤلف و تعلیم اول در علم صرف است که به تعلیقات ختم می‌شود و مجلد دوم شامل تعلیم دوم در علم نحو و تعلیقات و نمایه‌هاست. تعلیم اول، خود به پنج باب تقسیم می‌شود که ترتیب آنها چنین است: در بیان فعل، در بیان اسم، در بیان حرف، در بیان حرکات و سکانات حروف، در آداب املا و رسم خط پارسی. تعلیم دوم نیز مشتمل بر سه جمله است: در بیان کلمه، در بیان کلام، در بیان ملحقات به مفعول و توابع و مقدرات و محذوفات. پس از این دو تعلیم، بخشی به نام خاتمة‌الکتاب دارد که در آن به موضوعاتی چون اقسام زبان فارسی، کیفیت زبان فارسی و بیان محاورات ایران و توران، حقیقت لغت و ذکر کتب لغت این زبان، ثبوت لغت به قیاس و قرینه بیان وضع کلمات، تصرف تفریس در زبان عربی، تصرف تفریس در الفاظ هندی و تهنید پرداخته شده است.

شش نمایه برای این کتاب تهیه شده که عبارت‌اند از: نام کسان، نام کتاب‌ها، اشعار، لغات و ترکیبات اردو، عبارات اردو، لغات و ترکیبات دشوار.